

15.05.2003

2003/412 EM

12.02.2003

03/598 SL BB/GS

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Høring - NOU 2003:9 Skatteutvalget - forslag til endringer i skattesystemet

Det vises til brev av 12.02.2003 der det bes om merknader til Skatteutvalgets innstilling.

NHOs synspunkter på utvalgets innstilling kan sammenfattes til følgende hovedpunkter:

- Manglende politisk evne til reelt sett å ville prioritere innenfor de offentlige utgifter skaper skatterisiko for bedrifter og personer. Det reduserer forutsigbarheten ved å investere i Norge. Langsiktige retningslinjer for skattepolitikken kan ha mye for seg, men kan ikke erstatte manglende prioriteringer.
- Skatteendringene må være helhetlige og ses i sammenheng; det er den samlede effekten på bedriften og dens eiere samt arbeidstakerne som er avgjørende.
- Skattesatsen på bedriftenes overskudd som i dag er på 28 prosent, må ikke økes. Det er positivt at Skatteutvalget er av samme oppfatning.
- Av hensyn til internasjonal konkurransedyktighet bør avskrivningssatsen for produksjonsutstyr økes.
- Formuesskatten må avvikles som skatteart slik andre land har gjort. Utvalgets forslag til endring av grunnlaget for formuesskatten på kort sikt, vil selv med halvert proveny bety en skatteskjerpelse for mange bedriftseiere, og kan ikke anbefales. NHO advarer mot endringer som innebærer skjerpelser i eiendomsskatten for produksjonsbedrifter.
- Nedsettelse av øverste marginalskattesats på arbeidsinntekt, supplert med lettelser for dem med midlere inntekter, er positivt for effektiviteten i arbeidsmarkedet.
- En uttaksmodell som rammer både passive og aktive aksjonærer til erstatning for delingsmodellen, kan bare aksepteres dersom formuesskatten på aksjer avvikles.
- Dersom provenyhensyn gjør det vanskelig å fjerne formuesskatten på alle formuesobjekter, er en brutto formuesskatt på forbrukskapital et alternativ.
- Dersom aksjonærmodellen skal være et alternativ, må den forbedres:
 - Skjermingsrenten må ha et risikotillegg på minimum 5 prosentpoeng.
 - For aksjer ervervet før 1989 må kostprisen baseres på inngangsverdier fra 1992.
- Dobbeltbeskatning av utbytte fra utenlandske datterselskaper må opphøre og endringer i tråd med utvalgets forslag bør kunne behandles særskilt og iverksettes snarest mulig.
- Arveavgiften ved generasjonsskifte er en del av den totale bedriftsbeskatningen og må ikke økes.

Hovedkrav til utformingen av det norske skattesystemet

Så lenge summen av de politiske prioriteringene peker i retning av fortsatt sterk vekst i de samlede offentlige utgifter, er det å gjennomføre en reform av vårt skatte- og avgiftssystem en meget krevende politisk oppgave. Skattelettelse ett sted kan lett føre til økte skatter et annet sted. Manglende politisk evne til reelt sett å ville prioritere i de offentlige utgifter skaper skatterisiko for bedrifter og personer, og reduserer forutsigbarheten ved å investere i Norge. Årlig fremleggelse av langsiktige retningslinjer for skattepolitikken kan være et konstruktivt forslag. Det kan imidlertid ikke erstatte manglende prioriteringer.

Norge gjennomgår nå en fase med store netto petroleumsinntekter, store overskudd på driftsbalansen i forhold til utlandet og store overskudd på statsbudsjettet. Norge kan likevel ikke i all fremtid basere seg på at dagens ekstraordinært høye petroleumsinntekter skal fortsette å vokse i takt med et stigende inntektsbehov. Tvert i mot, landet vil trenge et voksende lønnsomt og konkurransedyktig næringsliv for å supplere, etter hvert erstatte, inntektene fra petroleumssektoren. Det innebærer at Norge må ha internasjonalt konkurransedyktige lokaliseringsbetingelser, slik at både norske og utenlandske investorer finner det lønnsomt å drive næringsvirksomhet her.

Det er nødvendig å knytte endringer i skattesystemet opp mot de særnorske utfordringene slik at både nye og etablerte bedrifter i fremtiden kan sikres tilgang på kompetent kapital. Norge er i den spesielle situasjon at staten er den dominerende eier av næringsvirksomhet og er den største eieren på Oslo børs. Staten har vært og er en stor sparer av finanskapital og den private finansformuen er tilsvarende svært liten sammenlignet med land som vi konkurrerer med. Som vedlegg 1 følger en oversikt over privat finansformue per innbygger i ulike land og som vedlegg 2 oversikt over eierstrukturen på europeiske børser. Det private institusjonelle kapitalmarkedet er lite. Det norske skattesystemet må derfor utformes slik at det gir incitament til å utvikle kapital- og eiermiljøer i Norge. Samarbeidsregjeringen har tatt mål av seg til å ivareta dette. Dette kommer klart til uttrykk i Sem-erklæringen og i regjeringens eierskapsmelding som kom i 2002. Selv om disse utfordringene ikke lar seg løse på kort sikt, forventer NHO å se at endringene i skattesystemet gir et godt bidrag til endringer i denne retningen.

Skattesystemets utforming er en av de viktigste rammebetingelsene for om vi skal oppnå vekst i norsk økonomi.

Det norske skattesystemet må derfor:

- være internasjonalt konkurransedyktig,
- være legitimt, forutsigbart og langsiktig,
- sikre kapitaltilgangen til verdiskaping,
- gjøre det attraktivt å etablere nye bedrifter,
- gjøre det attraktivt å arbeide, og
- stimulere til økt privat eierskap.

Dette innebærer at beskatning av bedrifter og personer må være på linje med våre nærmeste konkurrentland for å forhindre kapital-, kompetanse og eierflukt fra Norge.

I en internasjonalisert økonomi vil særnorske skatter og avgifter i stigende grad bli oppfattet som hindringer for verdiskaping i Norge. Dette gjelder særlig når slike skatter rammer kapital og andre mobile skattefundamenter.

Tyngdepunktet i beskatningsgrunnlaget bør i sterkere grad enn i dag være på forbruk og forbrukskapital.

Det er viktig å oppnå stor grad av forutsigbarhet og langsiktighet når det gjelder selve systemet for beskatningen. Systemet bør derfor ha bredest mulig flertall i Stortinget bak seg. Det er viktig å øke forutsigbarheten ved å begrense omfanget av endringer i skattereglene. Skatteskjerpelser må ikke skje med tilbakevirkende kraft. Som hovedregel bør større systemendringer holdes utenfor den løpende budsjettbehandlingen/budsjettforlik. For å sikre forutsigbarheten må det også tas hensyn til de internasjonale rammebetingelser Norge har forpliktet seg til å følge, spesielt EØS-avtalen.

Utgangspunktet for Skatteutvalget

Skattereformen av 1992 skapte i noen år stabilitet og forutsigbarhet for bedrifter og personer. Gjennom gradvise endringer er skattereformen blitt undergravd. Ikke minst har økningene i toppskatt og ekstra arbeidsgiveravgift ført til økte spenninger i skattesystemet. Forskjellen i marginalsatt for kapitalavkastning og arbeidsinnsats har økt betydelig.

En av de mest omstridte nydannelser ved skattereformen 1992 var delingsmodellen. Riktignok hadde man også før 1992 en delingsmodell, men den gjaldt bare for personlig næringsdrivende og deltakerlignede selskaper. Det fundamentalt nye i 1992 var en delingsmodell også for aksjeselskaper.

Behovet for en modell for en integrering av person- og selskapsbeskatningen må erkjennes å være til stede i et skattesystem som det norske, hvor satsforskjellen mellom beskatning av arbeidsinntekt og kapitalinntekt nå har økt til 27 prosentpoeng. Tar en hensyn til arbeidsgiveravgiften blir forskjellen enda større. Utviklingen på 90-tallet har økt spenningen i skattesystemet og satt delingsmodellen under press.

Bedriftsbeskatningen – satser og grunnlag

Ingen økning i satsen på 28 prosent

Ut fra den skattepolitiske diskusjon forut for Skatteutvalget, er det bra at utvalget er helt tydelig på at overskuddsskattesatsen på 28 prosent i det minste ikke bør økes. Dette er viktig for bedriftene særlig når landene omkring oss setter ned selskapsskattesatsen. Dessuten viser undersøkelser NHO har foretatt, at skattegrunnlaget i det norske bedriftsskattesystemet er mye bredere enn i våre konkurrentland. At Norge har et gunstig bedriftsskattesystem er derfor en myte. Når Finland nå er i ferd med å redusere overskuddssatsen til 25 prosent vil det være et skritt i gal retning å øke 28-prosentsatsen i Norge. De fleste av de nye søkerlandene til EU som alle er potensielle lokaliseringland for norskbaserte investeringer, har en selskapsskattesats på 25 prosent eller lavere.

Siden Norge har et bredere grunnlag enn sine konkurrentland, ville en satsøkning slå beløpsmessig sterkere ut, og skattenivået bli desto høyere.

Avskrivningssatser

Skatteutvalget viser til at analysene som er presentert i Ot prp nr 1 (2001-2002) indikerer at dagens avskrivningssats på 20 prosent for maskiner kanskje ligger noe over det økonomiske

verdifallet på driftsmidlene, men fremholder at det er betydelig usikkerhet knyttet til faktisk økonomisk verdifall. Det foreslår derfor ingen endringer i avskrivningssatsen.

NHO understreker at avskrivningssatsene er et av de viktigste elementene i skattegrunnlaget for bedriftene. Ved beregningen av den effektive skattesatsen i Norge i forhold til andre land, er følgelig avskrivningssatsene av stor betydning. Vi har derfor funnet det nødvendig å ta med noen kommentarer om dette selv om utvalget ikke foreslår noen endringer.

NHO har tidligere oversendt en redegjørelse for Mannheim-undersøkelsen om nivået på bedriftsbeskatningen i Norge og EU, både til Skatteutvalget og til Regjeringen i brev av 28. februar 2002 vedrørende Statsbudsjettet for 2003. Redegjørelsen følger som vedlegg 3. Undersøkelsen viser at Norge i 2001 hadde det nest høyeste skattnivået for en maskininvestering med gjennomsnittsavkastning. Avskrivningssatsen for maskiner ble redusert til 15 prosent fra og med 2001, men økt igjen til 20 prosent fra og med 2003 etter sterkt påtrykk fra blant annet NHO. I Sverige er saldoavskrivningssatsen 30 prosent, og bedriftene kan dessuten gå over til lineær avskrivning med 20 prosent når det er skattemessig gunstigst. Vedlagte notat (vedlegg 4) fra Elkem viser et eksempel på skatt i henholdsvis Norge og Sverige for maskininvesteringer. Forskjellen i avskrivningssatser gir en lavere skatt etter svenske regler med 235 mill kroner (183 mill kroner neddiskontert med 8 prosent). Hvis man i tillegg tar hensyn til at man i Sverige kan avsette 25 prosent av overskuddet til periodiseringsfond, blir skatteforskjellen hele 435 mill kroner (345 mill kroner neddiskontert med 8 prosent). Eksempelet illustrerer hvorfor bedrifter som Elkem velger etableringer i Sverige i de tilfeller hvor det er mulig.

Etter NHOs oppfatning burde Skatteutvalget vurdert den betydningen avskrivningssatsene har for bedriftenes internasjonale konkurransedyktighet. I et internasjonalt perspektiv burde satsene økes. På produksjonsutstyr bør avskrivningssatsen økes til 25 prosent.

Tap på fordringer og utvidet adgang til fremføring av underskudd

NHO er positiv til utvalgets forslag om at fradragretten for tap på fordringer ikke lenger skal være betinget av at fordringen er "i næring". Dagens sontring mellom fordringer i og utenfor næring favoriserer egenkapitalfinansiering. Sontringen har dessuten skapt usikkerhet med hensyn til den skattemessige klassifiseringen av ulike finansieringsformer. Det er videre positivt at utvalget tilrår opphevelse av 10-årsbegrensningen for fremføring av underskudd og at underskudd skal kunne fremføres også etter opphør av næring; noe som vil gjøre det lettere å etablere ny produksjon og nye virksomheter.

Siden forslagene har begrenset provenymessig effekt og tilknytning til de øvrige reformforslag, burde de kunne behandles uavhengig av disse. Vi ber om at lovforslag fremmes så snart som mulig.

Skattefradrag for kostnader til FoU

Utvalget foreslår at dagens ordning med skattefradrag for en viss andel av kostnadene til forskning og utvikling, skal omgjøres til en regelstyrt tilskuddsordning. Selv om det forutsettes at alle bedrifter som oppfyller vilkårene fortsatt vil ha krav på tilskudd, er NHO skeptisk til å endre en ordning som ser ut til å fungere etter sin hensikt. Det kan være vanskelig å finne like treffsikre markedsstyrte automatisk virkende alternative ordninger.

Beskatningen av arbeidsinntekter

Toppskatt – marginalsatt på personinntekter

Innenfor en samlet nettoreduksjon i skatte- og avgiftstrykket på 10 mrd kroner, har Skatteutvalget valgt å prioritere reduksjoner i personbeskatningen. Etter NHOs vurdering bør de skattesatsskjerpelsene som har skjedd siden skattereformen i 1992, reverseres. Det er derfor positivt at Skatteutvalget foreslår å avvikle den ekstra arbeidsgiveravgiften ("kakseskatten") og redusere toppskatten slik at øverste marginalsattesats for arbeidstakere igjen blir under 50 prosent. Det har også skjedd en skatteskjerpelse ved at toppskatten i dag berører en langt større del av lønnsinntakene enn i 1992. Prinsipielt burde bunnfradraget i toppskatten årlig vært justert i takt med den alminnelige lønnsutviklingen. I tillegg til å reversere ovennevnte satsskjerpelser, bør det derfor vurderes å kanalisere en større del av skattelettelsen til dem med midlere inntekter. I en kunnskapsøkonomi blir det viktig for bedriftene å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft samtidig som skattesystemet bør stimulere til at flere ønsker å øke sin kompetanse. Nevnte endringer er viktige bidrag til en slik utvikling.

Naturalytelser

NHO er enig med Utvalget i at alle former for avlønning bør skattlegges likt, uavhengig av om avlønningen skjer i form av naturalytelser eller kontant lønn. Naturalytelser bør derfor verdsettes til markedsverdi. Etter NHOs vurdering er det viktig at i de tilfelle praktiske hensyn tilsier fordelsansettelse ved hjelp av sjablon, må sjablonen baseres i faktiske, empiriske data slik at den ikke gir overbeskatning som resultat. Eksempelvis medfører dagens fastsettelse av fordelene ved privat bruk av firmabil at fordelene i de langt fleste tilfelle ansettes langt høyere enn markedsverdien.

Formuesskatt og integrasjon av person- og selskapsbeskatningen

En modell for integrasjon av person- og selskapsbeskatningen

NHO erkjenner at det er behov for en modell for å bygge bro mellom person- og selskapsbeskatningen på grunn av den store satsforskjellen. Det er ikke mulig å redusere forskjellen tilstrekkelig uten en vesentlig større reduksjon i det totale skatteprovenyet enn det som er politisk realistisk. Valg av modell må ses i sammenheng med den totale skattebelastningen for bedrift og eier, herunder også overskuddsskatten og formuesskatten.

Delingsmodellen

NHO har helt siden 1992 vært skeptisk til en kildemodell som oppleves som en progressiv bedriftsbeskatning og i tillegg gir disincentiv til aktivt eierskap. Delingsmodellens kompleksitet og manglende treffsikkerhet er også medvirkende til at NHO er positiv til utvalgets forslag om å oppheve modellen for aksjeselskaper dersom den erstattes av en mer treffsikker modell. En eventuell innstrammet delingsmodell, som i tillegg vil omfatte langt flere aksjeselskaper enn i dag, kan følgelig heller ikke aksepteres som et alternativ til aksjonærmodellen.

NHO er innforstått med at det må innføres en annen modell for integrasjon av person- og selskapsbeskatningen.

NHO kan for øvrig ikke se at det er behov for innstramminger i delingsmodellen for deltakerlignede selskaper og personlig næringsdrivende.

Avvikles delingsmodellen og den erstattes med en uttaksmoell som også rammer passive aksjonærer, må i det minste formuesskatten på aksjer fjernes for å hindre at den samlede beskatningen på aksjeinnehav blir for høy.

Ingen form for utbytteskatt uten avvikling av formuesskatten

Formuesskatten har etter hvert blitt en s rnorsk skatt som virker uheldig både på omfanget av privat sparing og på hvordan vi plasserer v re sparemidler. For næringslivet er det av så sentral betydning å få fjernet formuesskatten, at man er villig til å akseptere en form for utbytteskatt for fysiske personer. Det er den samlede beskatning av bedriftsinntekt og eierinntekt som bestemmer om skattesystemet er bra for vekstevnen i næringslivet.

Formuesskatten reduserer viljen til risiko

Formuesskatten reduserer investorenes vilje til å ta risiko. Det skyldes at formuesskatten er en skatt på selve inntektskilden. Formuesskatten er ikke bare uavhengig av om inntekt er tatt ut men også av om inntekt er opptjent. Skatt på kapitalinntekter, både avkastning og gevinst, motsvares av tilsvarende rett til fradrag for negativ avkastning (underskudd) og tap. Det betyr at investeringsrisikoen dempes. Formuesskatten som en skatt på beholdningen, har ikke denne avdempende virkningen på risiko. Den fastsettes dessuten ofte på grunnlag av historiske kostpriser, slik at skatten blir den samme enten markedsverdien har steget eller falt.

Formuesskatten er uheldig for kapitalallokeringen og innovasjonsevnen i den norske økonomien. En avvikling av denne skatten vil bidra til å stimulere investeringer i prosjekter med høy risiko og høy forventet avkastning. Det vil være positivt for vekstkraften i norsk  konomi.

Mange land har aldri hatt, eller har vært uten formuesskatt i lang tid. I løpet av de siste ti årene har Østerrike, Tyskland, Danmark og Nederland avviklet formuesskatten på grunn av dens uheldige egenskaper. I Finland vurderer man også avvikling av formuesskatten. Som vedlegg 5 følger en oversikt vedrørende de fem EU-landene som fortsatt har formuesskatt.

På denne bakgrunn mener NHO at det er svært viktig at formuesskatten fjernes helt som skattart. Dersom det av provenymessige hensyn er vanskelig å fjerne formuesskatten på kort sikt for forbrukskapital, vil ikke det være avgjørende for næringslivet. Det avgjørende for næringslivet er at formuesskatten fjernes på aksjer og helst også på finanskapital. Figur 12.1 i Skatteutvalgets innstilling viser at Norge adskiller seg fra andre land ved at beskatningen av bolig og fast eiendom er relativt lav.

For å unngå problemet med fordeling av gjeld mellom nærings-/finanskapital og annen formue, kan en formuesskatt på forbrukskapital utformes som en bruttobeskatning. Det vil si en skatt på bolig, fritidsbolig, bil, campingvogn, lysb t, innbo og løsøre uten fradrag for gjeld men med bunnfradrag.

Skatteutvalgets forslag til formuesskattegrunnlag svekker tilgangen på risikokapital

Skatteutvalgets forslag er tilsynelatende et forslag om en halvering av formuesskatten. For aksjonærene i en rekke ikke-børsnoterte selskaper vil forslaget imidlertid innebære en klar *skatteskjerpelse*. Dette skyldes forutsetningen om at faste eiendommer allerede i dag verdsettes til ca 30 prosent av markedsverdi, slik at det etter forslaget ikke skal gis noen rabatt på dagens ligningsverdier. Kombinert med en reduksjon av gjeldsfradraget på 70 prosent, f r dette store utslag i form av økt formuesskatt for en rekke bedriftseiere.

En undersøkelse KPMG har foretatt på oppdrag fra NHO, basert på 111 selskaper med næringsseiendommer så som hoteller, industribygg, lager o l, viser at mellom 80 og 90 prosent av selskapene vil få beregnet en skattemessig verdi som er høyere enn i dag, og dermed gi en tilsvarende høyere formuesskatt for aksjonærene. Ca 30 prosent vil få mer enn en fordobling, og 10 prosent vil få fem ganger så høy verdi. Undersøkelsen følger som vedlegg 6.

Utvalgets forslag innebærer i tillegg fjerning av rabatten på unoterte aksjer. Verdsettelse og 70 prosent rabatt skal foretas for den enkelte eiendel, slik at formuesskatten blir den samme enten man eier eiendelene direkte som personlig næringsdrivende, eller gjennom et aksjeselskap. Dagens aksjerabatt skal imidlertid kompensere for manglende likviditet for unoterte aksjer. Børsnoterte aksjer, bankinnskudd og driftsmidler eid direkte er alle lettere omsettelige enn unoterte aksjer. Unoterte aksjers manglende likviditet må derfor uansett kompenseres ved en særskilt rabatt.

Skatteutvalgets forslag innebærer lettelser i formuesskatten for risikofri sparing, men ikke for investeringer i kapitalkrevende næringsvirksomhet. NHO kan derfor ikke anbefale forslaget om endringer i grunnlaget for formuesskatten.

Utvalget foreslår at reduksjon i /bortfall av formuesskatt skal kompenseres ved blant annet økt fordelsbeskatning av egen bolig. Dersom det ikke er politisk vilje til en slik økning, foreslår utvalget at det i stedet innføres en obligatorisk eiendomsskatt med en viss sats i alle kommuner, mens en høyere sats opptil en maksimalsats kan være frivillig. Utvalget er uklar med hensyn til hvorvidt den obligatoriske eiendomsskatten bør begrenses til å gjelde bolig-eiendommer eller om den også skal omfatte næringsseiendommer.

NHO advarer mot endringer som innebærer skjerpelser i eiendomsskatten for produksjonsbedrifter. I internasjonal sammenheng er vårt eiendomsskattenivå på produksjonsanlegg allerede svært høyt grunnet vårt brede skattegrunnlag, jf vårt høringsbrev av 15. januar 1997 til NOU 1996:20 Ny lov om eiendomsskatt. Vi nevner at i Sverige er eiendomsskattesatsen for produksjonseiendom halvparten av satsen for boligeiendom (henholdsvis 0,5 prosent og 1 prosent). Siden eiendomsskatten er en kildeskatt som påløper uavhengig av bedriftens overskudd, vil den kunne ramme den kapitalintensive delen av vårt næringsliv særlig hardt i nedgangstider.

Aksjonærmodellen

Aksjonærmodellen har prinsipielt sett flere gode egenskaper. Det gjelder særlig skjermingen av en normalavkastning, som vil kunne sikre nøytralitet i forhold til banksparing. Det er svært viktig for veksten i norsk økonomi at det ikke blir gunstigere å sette penger i banken enn å investere dem i norsk næringsvirksomhet.

Det foreslåtte skjermingsfradraget er etter NHOs oppfatning alt for lavt. Det gjelder både grunnlaget (aksjens kostpris) og renten, som er foreslått uten risikotillegg.

Aksjonærmodellen innebærer i tillegg store administrative utfordringer både for næringslivet og for ligningsetaten. Det forutsettes opprettet et elektronisk aksjonærregister, men dette vil kun omfatte norske aksjeselskaper. Det vil med andre ord ikke omfatte utenlandske selskaper, og heller ikke aksjefond, gjensidige forsikringsselskaper mv. Det må føres en konto for hver aksje, og en konto for realiserte aksjer hvor det gjenstår ubenyttede skjermingsfradrag.

Systemet vil medføre bruk av relativt store ressurser både for selskapene og for den enkelte aksjonær for å sikre at man får de skjermingsfradrag man har krav på.

Kompleksiteten må imidlertid veies opp mot modellens nøytralitetsegenskaper. Dersom selve aksjonærmodellen forbedres når det gjelder skjermingsgrunnlaget og skjermingsrenten, og man får på plass et praktisk system som gjør det mulig å administrere regelverket, er det NHOs oppfatning at aksjonærmodellen vil kunne bli en bedre løsning enn en skjerpet og fortsatt komplisert delingsmodell som vil kunne ramme langt flere enn i dag. Modellen med en ekstra skatt på netto kapitalinntekter, beskrevet i innstillingens avsnitt 9.4, og som forutsetter full avvikling av formuesskatten, fremstår imidlertid også som interessant.

Det er viktig at personer som i dag eier aksjene i sin bedrift direkte, gis adgang til å overføre disse til et aksjeselskap man selv eier, slik at utbytte fra bedriften kan tas ut uten skatt for reinvestering i annen næringsvirksomhet. NHO er enig med Utvalget i at det bør innføres en særskilt overgangsregel om at aksjer kan overføres til selskaper med skattemessig kontinuitet uten skattemessige konsekvenser.

Skjermingsgrunnlaget

NHO slutter seg til Skatteutvalgets vurdering av at aksjens kostpris er et naturlig skjermingsgrunnlag. Når en aksje omsettes, vil kostprisen reflektere verdien av både materiell og immateriell kapital. Immateriell kapital kommer ikke til syne som en regnskapsmessig balansepost dersom aksjens substansverdi legges til grunn som skjermingsgrunnlag. Som utvalget selv påpeker, vil imidlertid immateriell kapital som er opparbeidet etter at selskapet er etablert, ikke bli skjermet før aksjen realiseres. Sverige har en beskatningsmodell som ligner på aksjonærmodellen. I den svenske modellen inngår aksjens forholdsmessige andel av bedriftens lønnskostnader i skjermingsgrunnlaget. Av hensyn til nyetablerte bedrifter bør et slikt lønnskostnadstillegg, begrenset til en lønnsramme, kunne vurderes også i relasjon til en eventuell norsk aksjonærmodell.

Ved innføringen av et nytt regelverk, er overgangsreglene sentrale. Utvalget uttaler at takstverdiene fra 1992 ikke kan benyttes fordi mange aksjonærer ved taksering oppnådde svært høye inngangsverdier på sine aksjer. De ville derfor i følge utvalget oppnå urimelig høye skjermingsfradrag.

Takstverdiene ble imidlertid akseptert som inngangsverdier pr 1.1.1992 fordi aksjonærer som hadde eid aksjer i mer enn 3 år, kunne solgt skattefritt før 1992. Skjermingsgrunnlaget i aksjonærmodellen skal utgjøre inngangverdien på aksjen ved realisasjon. Aksjonærene kan ikke fratras den skattefrihet de fikk i 1992. Det gjelder allerede begrensninger i takstverdiens betydning i forhold til tapsfradrag, en begrensning som opprinnelig gjaldt for 10 år, men som like før utløpet av 10-årsfristen ble gjort permanent. Det vil fremstå som lite rimelig å oppheve den overgangsregelen som ble vedtatt i 1991, og som vil ramme de langsiktige bedriftseierne.

Takstverdiene fra 1992 pluss akkumulert RISK-beløp må kunne legges til grunn som inngangsverdi ved en innføring av aksjonærmodellen.

Skjermingsrenten

Skatteutvalget foreslår en skjermingsrente tilsvarende femårig statsobligasjonsrente etter skatt. Utvalget foreslår intet risikotillegg, under henvisning til at ubenyttede skjermingsfradrag ved realisasjon skal kunne avregnes i øvrige aksjeinntekter. Utvalget mener imidlertid

at det bør innføres et visst risikotillegg i skjermingsrenten dersom det bare gis fradrag for direkte tap. Etter NHOs vurdering er en ordning med risikotillegg å foretrekke fordi de fleste selskaper er familiebedrifter hvor det skjer liten omsetning av aksjene. Risikotillegget bør være minst 5 prosentpoeng.

Børsnoterte selskaper

Etter NHOs oppfatning tilsier bakgrunnen for aksjonærmodellen samt praktiske og ligningsadministrative hensyn at aksjonærer i børsnoterte selskaper ikke omfattes av aksjonærmodellen, men at RISK- og godtgjørelsesmetoden videreføres for disse.

Fortsatt RISK og godtgjørelse mellom selskaper

NHO er enig med Skatteutvalget i at RISK- og godtgjørelsessystem bør videreføres for transaksjoner og overføringer mellom aksjeselskaper.

Lån til aksjeselskaper

Skatteutvalget foreslår at renteinntekter fra lån til aksjeselskaper skal dobbeltbeskattes i den grad renten overstiger en sjablonmessig normalrente. NHO mener at dette bør begrenses til personlige skattytere som er aksjonærer i debitorselskapet.

Deltakerlignede selskaper og enmannsforetak

NHO er enig med Skatteutvalget i at nøytralitet mellom selskapsformer er viktig. Det er imidlertid ikke ønskelig for enhver pris. Vi vil derfor avvente departementets utredning og Regjeringens eventuelle forslag til en uttaksbeskatning også for deltakerlignede selskaper og enmannsforetak.

Skattlegging av grenseoverskridende virksomhet

Utbytte fra utenlandsk datterselskap

Som et ledd i en helt naturlig internasjonalisering av næringslivet har våre bedrifter datterselskaper i flere land. I mange tilfelle er utenlandsinvesteringene en forutsetning for å opprettholde virksomheter i Norge. Den skattemessige behandling av inntektsstrømmene mellom mor- og datterbedrifter på tvers av landegrensene blir derfor stadig viktigere, og for våre største internasjonale bedrifter er den essensiell.

Det er lite tilfredsstillende at Norge har et regelverk som medfører at hjemført utbytte etter omstendighetene kan bli skattlagt med 28 prosent i tillegg til den skatten datterselskapet eller underliggende selskaper har betalt lokalt. Dagens regler medfører at morselskapet ser seg bedre tjent med å reinvestere datterselskapets overskudd i utlandet, fremfor å hjemføre det som utbytte til Norge. De har også som konsekvens at ved oppkjøp vil en norsk bedrift lettere falle ut i en budsituasjon fordi de utenlandske budgiverne slipper å ta høyde for at utbytteuttak dobbeltbeskattes. De gjør det også vanskelig å argumentere for at hovedkontor legges i Norge. NHO har i flere brev til Finansdepartementet påpekt at regelverket må endres. Vi viser blant annet til brev av 13. november 2000 og 1. oktober 2001.

NHO er derfor positiv til Skatteutvalgets forslag til forbedringer i dagens kreditregler. Forslagene er i all hovedsak de samme som NHO tidligere har fremsatt overfor departementet. For våre aller største internasjonale bedrifter er det av særlig stor betydning at

dobbeltbeskatningen av utbytte som stammer fra aktiviteter i annet land enn der datterselskapet er hjemmehørende (tredjeland), opphører. Dette elementet i dagens regelverk virker spesielt hemmende ved oppkjøp av eller fusjon med utenlandske konsern som har forgreninger til flere land. Som redegjort for i vårt brev av 1. oktober 2001 til departementet, mener vi at det ikke kan være mer komplisert for ligningsmyndighetene å innrømme kredit for datterdatterselskapets skatter når datter- og datterdatterselskap er hjemmehørende i forskjellige land sammenlignet med hvor de er hjemmehørende i samme land.

I tillegg til Skatteutvalgets forbedringsforslag, tilrår vi en utvidelse av fireårs-perioden, slik at det gis fradrag for utenlandske skatter betalt i hvert fall i ni år forut for det året utbyttet henføres. Eksempelvis mangler norske selskap som går sammen med flere utenlandske bedrifter for å starte kapitalkrevende virksomhet ute, ofte den innflytelse som skal til for å optimalisere utbytteuttak innenfor fireårsregelen.

NHO er videre fornøyd med Skatteutvalgets forslag om å supplere en generell kreditmetode med en fordelingsmetode som skal gis anvendelse for utbytte fra opplistede land med tilsvarende skattenivå som Norge. Siden forslaget er begrunnet i administrative forenklingshensyn og bygger på en forutsetning om at morselskapet ikke skal komme annerledes ut enn ved kreditmetoden, legger vi til grunn at en fordelingsmetode ikke vil få konsekvenser for fradragsretten for finansieringskostnader. Det er essensielt at fradragsretten for slike kostnader ikke begrenses.

Vi fremholder at når utbyttet kommer fra et holdingselskap i land som anvender fordelingsmetoden på utbytte må anvendelsen av fordelingsmetoden bero på skattenivået i datterdatterselskapets hjemland.

Det kan for øvrig reises spørsmål om ikke EØS-avtalen medfører at fordelingsmetoden må anvendes generelt på utbytte fra EØS-land, siden vår godtgjørelsesmetode for utbytte fra innenlandske selskaper i praksis er en fordelingsmetode.

Ved en eventuell innføring av fordelingsmetoden bør den inntekt som holdes utenfor beskatning i Norge medregnes ved fastsettelsen av RISK-beløp hos det norske morselskapet. I motsatt fall vil utbyttet komme til (dobbel)beskatning ved en senere realisasjon av aksjene i det norske morselskapet.

Regelverket for skattlegging av utbytte fra utenlandske datterselskaper er av sentral betydning for våre internasjonale bedrifter. Da mesteparten av arbeidet tilknyttet forbedringer i kreditreglene antas gjort i tilknytning til Finansdepartementets høringsnotat av 28. juni 2001 og oppfølgingen av dette, ber vi om at en lovproposisjon fremmes snarest mulig.

Omorganisering av selskaper over landegrensene

NHO slutter seg til Skatteutvalgets forslag om og begrunnelse for innføring av lovregler som er mest mulig like de reglene som i dag fremgår av fusjonsdirektivet til EU. I likhet med Skatteutvalget mener vi reglene bør gjelde generelt ved omorganiseringer over landegrensene, slik at de ikke begrenses til å gjelde fusjon med selskaper hjemmehørende i EU. Utvidelsen bør også omfatte andre omorganiseringsformer enn fusjoner slik situasjonen er for omorganiseringer i Norge. Det bør dessuten fortsatt være mulig å søke departementet om skattelempning for situasjoner som ikke er omfattet av en eventuell generell lovregulering.

Videre er vi enige med utvalget i at også vilkårene for skattefritak på aksjonær- og deltakernivå bør lovfestes, og at skattefritaket ikke bør være betinget av at omorganiseringen gjennomføres etter norske selskapsregler. Det bør være tilstrekkelig at de prinsippene som ligger til grunn for at omorganiseringer innen Norge kan skje skattefritt, ivaretas.

Forslagene er i all hovedsak i tråd med Finansdepartementets lempningspraksis. Siden de ikke vil medføre provenytnap bør arbeidet med en lovregulering kunne forseres og iverksettelse skje uavhengig av den øvrige oppfølgingen av Skatteutvalgets forslag.

Arveavgiften

Arveavgiften er en del av bedriftsbeskatningen som må hensyntas ved en endring av systemet for kapital- og næringsbeskatningen.

Skatteutvalget foreslår at avviklingen av formuesskatten på sikt skal erstattes av en økning i arveavgiften. Utvalget viser til NOU 2000:8 (Zimmer-utvalget) som det mener er et godt utgangspunkt for en reform av avgiften på arv og gaver. NHO har tidligere uttalt seg om Zimmer-utvalgets innstilling, som blant annet inneholder forslag om et bredere grunnlag for arveavgiften. Etter vår oppfatning ville dette innebære en dramatisk økning av generasjonsskiftebeskatningen for familieeide bedrifter. NHO forutsetter at det er helt uaktuelt å skjerpe bedriftsbeskatningen på denne måten, noe som ville være i strid med Semerklæringens intensjon om å lette generasjonsskiftebeskatningen.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Original signert av:
Jens Ulltveit-Moe
President

Vedlegg:
Privat finansformue pr innbygger (1)
Eierstruktur europeiske børser (2)
Mannheim-undersøkelsen (3)
Elkem, sammenligning skatt Sverige Norge (4)
Formuesskatt i EU pr 2002 (5)
KPMG-rapport formuesskattegrunnlag (6)